

Nieuwsbrief INS Updates

Nummer 5, 2021

Redactie: prof. mr. E.C.H.J. Lokin, mr. H.J. de Kloe, mr. E. Ayerdem, mr. R.J.H. Berghuis, mr. J.O. Bijloo, mr. S.J. van den Boogert, mr. A.D. van Dalen, mr. J. van den Dolder, mr. N. Gamliël, mr. G.P. van Hooft, mr. I.F.M. Lakwijk, mr. K.C.S. Meekes, mr. A.M.H. Nolte, mr. J.E. van Nuland, mr. W.P.I.J. Overgoor, mr. B.S. Pronk, mr. dr. S. Renssen, mr. D.R.C. Smit, mr. W.T.N. Vlasveld, mr. J.H.M. van de Wiel en mr. S. Zonneveld.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:270](#) 19-02-2021

Cassatieberoep tegen afwijzing ontslagverzoek curatoren

Hof

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2021:1761](#) 23-02-2021

Geen aansprakelijkheid voor (indirect) bestuurders en groepsmaatschappijen van Buisman's Veem- en Opslagbedrijf Oosterwolde.

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2021:1760](#) 23-02-2021

Toepassing artikel 2:248 BW na verkoop onderneming aan 'onbehoorlijke' opvolger; aansprakelijkheid in beginsel gegeven, maar disculpatie mogelijk. Met wenk.

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2021:1764](#) 23-02-2021

Bestuurdersaansprakelijkheidsprocedure tussen curator en (indirecte) bestuurders (art. 2:9, 2:11 en 6:162 BW)

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2021:1426](#) 15-02-2021

Hof bekrachtigt faillissement. Beroep op misbruik van bevoegdheid en gebrek aan belang wordt afgewezen.

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2020:3577](#) 19-11-2020

Vernietiging faillietverklaring in hoger beroep

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2020:2014](#) 14-07-2020

Nog een uitspraak in de 'Lips-faillissementen': verklaringen voor recht tevergeefs gevorderd door betrokkenen

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2020:259](#) 04-02-2020

Belang bij verklaringen voor recht inzake verkoop en levering aandelen in Yukos Finance?

Rechtbank

[Rechtbank Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2021:1798](#) 02-03-2021

Afwijzing homologatie WHOA-akkoord op grond van artikel 384 lid 2 sub b en sub c Fw. Met wenk.

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2021:1398](#) 19-02-2021

De eerste toewijzing van een homologatieverzoek onder de WHOA. Met wenk.

[Rechtbank Noord-Nederland, ECLI:NL:RBNNE:2021:602](#) 17-02-2021

Aanwijzing herstructureringsdeskundige. Afstand tot locatie winkels geeft de doorslag bij de keuze tussen twee potentiële deskundigen.

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2021:1011](#) 03-02-2021

Bestuurder aansprakelijk na faillissement na dividenduitkering; accountant had moeten waarschuwen voor aansprakelijkheidsrisico's.

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2021:1456](#) 20-01-2021

Aansprakelijkheid wegens selectieve betaling. Disculpatie door in vrijwaring opgeroepen medebestuurder.

RECHTSPRAAK

Hof bekrachtigt faillissement. Beroep op misbruik van bevoegdheid en gebrek aan belang wordt afgewezen.

Dat de aanvrager van het faillissement beschikt over een te executeren vonnis, maakt niet dat hij zijn bevoegdheid tot aanvraag van het faillissement misbruikt. Ook is het niet zo dat de aanvrager geen belang heeft bij zijn aanvraag wegens gebrek aan te executeren vermogen, omdat de curator juist onderzoek doet naar de aanwezigheid van vermogen.

Een natuurlijk persoon is in eerste aanleg failliet verklaard en gaat in hoger beroep. Het hof overweegt dat het vorderingsrecht van de aanvrager van het faillissement vaststaat, omdat de schuldenaar door de rechtbank is veroordeeld bijna € 5.000 te betalen aan de aanvrager. Aan het pluraliteitsvereiste is voldaan, nu de schuldenaar het bestaan van meerdere schulden niet betwist. Tot slot oordeelt het hof dat de schuldenaar verkeert in de toestand dat hij heeft opgehouden te betalen. Het hof bekrachtigt het faillissementsvonnis van de rechtbank.

De schuldenaar heeft nog aangevoerd dat de aanvrager misbruik van bevoegdheid in de zin van artikel 3:13 BW pleegt door het aanvragen van het faillissement, althans dat de aanvrager geen belang heeft bij zijn verzoek (art. 3:303 BW). De schuldenaar stelt namelijk dat de aanvrager met het faillissement slechter af is dan zonder faillissement, onder meer omdat de curator in het faillissement kosten maakt. Daarnaast heeft de aanvrager een vonnis dat geëxecuteerd kan worden. Tot slot heeft de schuldenaar geen voor executie vatbaar vermogen, zodat het faillissement op korte termijn wordt opgeheven bij gebrek aan baten.

Het hof gaat hierin niet mee. Het enkele feit dat de aanvrager beschikt over een vonnis dat voor executie vatbaar is, maakt niet dat sprake is van misbruik van bevoegdheid. Ook is niet gebleken dat een redelijk belang bij het faillissement ontbreekt wegens gebrek aan te executeren vermogen. Het is immers aan de curator om te onderzoeken of de schuldenaar beschikt over te executeren vermogen.

H.J. de Kloe, maart 2021

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 15-02-2021

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2021:1426

Zaaknummer: 200.288.272

Rechters: C.G. ter Veer, B.J. Engberts en J.G.B. Pikkemaat

Advocaten: J.A. van Ham en P.M. Jongeling

Wetsartikelen: 3:13 BW, 3:303 BW en 6 lid 3 Fw

RECHTSPRAAK

Aanwijzing herstructureringsdeskundige. Afstand tot locatie winkels geeft de doorslag bij de keuze tussen twee potentiële deskundigen.

Een schuldenaar verzoekt om de aanwijzing van een herstructureringsdeskundige en heeft hiervoor twee namen en offertes overgelegd. Omdat weinig verschil is tussen de offertes en beide personen geschikt zijn, geeft de rechtbank de doorslag aan het feit dat één persoon in de buurt van de winkels van de schuldenaar kantoor houdt.

Een natuurlijk persoon die woonachtig is in het arrondissement Noord-Nederland en een kledingwinkel 'in het hogere segment' exploiteert in Amsterdam met een nevenvestiging in een omliggende plaats, heeft de rechtbank verzocht een herstructureringsdeskundige aan te wijzen. Omdat in strijd met het procesreglement slecht één naam en offerte van een te benoemen herstructureringsdeskundige is genoemd, is de schuldenaar in de gelegenheid gesteld een tweede naam en offerte over te leggen.

De rechtbank overweegt dat de schuldenaar verkeert in de toestand waarin redelijkerwijs aannemelijk is dat hij met het betalen van zijn schulden niet zal kunnen voortgaan. De coronamaatregelen hebben namelijk tot een fors omzetverlies geleid en met de steunmaatregelen kunnen de kosten niet betaald worden. Er zijn grote openstaande schulden en geen middelen om te investeren in een nieuwe kledingcollectie. De schuldenaar wil de onderneming na de lockdown going concern verkopen en een WHOA-akkoord aanbieden.

Omdat sprake is van de hiervoor genoemde toestand, wijst de rechtbank een herstructureringsdeskundige aan. De rechtbank heeft daarbij de keuze tussen een schuldhulpverlener uit Garyp en een advocaat uit Amsterdam. De rechtbank overweegt dat de offertes weinig van elkaar verschillen en dat beide personen geschikt zouden zijn om in deze zaak als herstructureringsdeskundige te fungeren.

Gelet op de gelijke geschiktheid geeft de rechtbank de doorslag aan het feit dat de advocaat uit

Amsterdam kantoor houdt in de buurt van de winkels van de schuldenaar. De advocaat zou zijn lokale netwerk kunnen benutten. Ook kan het feit dat de advocaat in de buurt kantoor houdt van belang zijn voor het inschatten van de levensvatbaarheid en de waardering van de onderneming. De advocaat uit Amsterdam, mr. Beerdsen, wordt dus aangewezen als herstructureringsdeskundige.

H.J. de Kloe, maart 2021

Instantie: Rechtbank Noord-Nederland

Datum uitspraak: 17-02-2021

ECLI: ECLI:NL:RBNNE:2021:602

Zaaknummer: C/17/176901 FT RK 21/36

Rechters: H.J. Idzenga, M.C. Bosch en M. Wouters

Advocaten: K.E. Wielenga

Wetsartikelen: 370 Fw en 371 Fw

RECHTSPRAAK

Belang bij verklaringen voor recht inzake verkoop en levering aandelen in Yukos Finance?

Omdat de Hoge Raad heeft bevestigd dat Promnefstroy geen rechthebbende is geworden op de aandelen in Yukos Finance, is het de vraag of eisers nog belang hebben bij hun verklaringen voor recht dat verkoop en levering van deze aandelen moeten worden aangemerkt als onttrekkingen aan gelegd beslag.

Financial Performance Holdings B.V. ('FPH') en twee andere vennootschappen hebben beslag gelegd op de aandelen in Yukos Finance B.V. Ondanks dit beslag heeft de curator van Yukos Oil de aandelen verkocht en overgedragen aan Promnefstroy. In eerste aanleg hebben FPH c.s. tegen Promnefstroy diverse verklaringen voor recht gevorderd in het kader van deze aandelenoverdracht. De rechtbank heeft de vorderingen afgewezen, waarop FPH c.s. hoger beroep hebben ingesteld.

Het hof overweegt dat de Hoge Raad bij arrest van 18 januari 2019 (ECLI:NL:HR:2019:54) heeft bevestigd dat het Russische faillissement van Yukos Oil in Nederland niet wordt erkend, dat de curator nooit bevoegd is geweest de aandelen in Yukos Finance over te dragen en dat Promnefstroy geen rechthebbende op de aandelen in Yukos Finance is geworden. Het is daarom de vraag welk belang FPH c.s. nog hebben bij hun verklaringen voor recht, die betrekking hebben op de vraag of de verkoop en levering van de aandelen in Yukos Finance als onttrekking aan het beslag moeten worden aangemerkt.

Dat Promnefstroy overweegt een klacht aanhangig te maken bij het EHRM lijkt niet relevant, omdat ook met het slagen van een dergelijke klacht de verklaring voor recht dat Promnefstroy geen rechthebbende op de aandelen is geworden niet van de baan is. Partijen worden in de gelegenheid gesteld zich uit te laten over de betekenis van het arrest van de Hoge Raad van 18 januari 2019 voor deze procedure.

H.J. de Kloe, maart 2021

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 04-02-2020

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2020:259

Zaaknummer: 200.247.666/01

Rechters: E.E. van Tuyll van Serooskerken-Röell, A.L.M. Keirse en J.W.M. Tromp

Advocaten: E.R. Meerdink en R.S. Meijer

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Bestuurder aansprakelijk na faillissement na dividenduitkering; accountant had moeten waarschuwen voor aansprakelijkheidsrisico's.

Bestuurder aansprakelijk omdat hij wist of behoorde te weten dat de vennootschap na dividenduitkering niet zou kunnen voortgaan met het betalen van opeisbare schulden. De accountant had onvoldoende indringend voor dit risico gewaarschuwd.

De vennootschap Exploitatie BV richt zich op het vervaardigen van metalen constructiewerken. De vennootschap heeft twee bestuurders: natuurlijk persoon B en de vennootschap Beheer. Laatstgenoemde vennootschap is tevens de enig aandeelhouder van Exploitatie.

Op 17 november 2011 heeft Exploitatie de economische eigendom van diverse bedrijfpanden verkocht en geleverd aan Beheer voor een bedrag van € 983.000. De koopprijs is geboekt in de rekening-courantverhouding tussen Beheer en Exploitatie. Ultimo 2015 had Exploitatie een vordering op Beheer van € 1.011.409. De algemene vergadering van Exploitatie heeft besloten een dividenduitkering te doen aan Beheer van € 1.080.000, voor welke uitkering het bestuur van Exploitatie de op grond van artikel 2:216 lid 2 BW vereiste goedkeuring heeft verleend. Het besluit tot dividenduitkering is gedateerd op 31 december 2015 (in r.o. 2.8 staat naar ik aanneem per abuis 2013 vermeld). Per die datum is de rekening-courantschuld van Beheer aan Exploitatie vereffend door verrekening met de dividenduitkering. Exploitatie is op 19 december 2017 gefailleerd. Voorts is Beheer op 9 april 2019 failliet verklaard.

De curator in het faillissement van Exploitatie spreekt B en Beheer aan op onder meer de voet van artikel 2:216 lid 3 BW. Vast staat dat de vennootschap na de dividenduitkering niet kon voortgaan met het betalen van de opeisbare schulden. De vraag is of het bestuur dit wist of had moeten weten ten tijde van het goedkeuringsbesluit in de zin van artikel 2:216 lid 2 BW. De rechtbank oordeelt dat zulks het geval is, nu al langere tijd sprake was van liquiditeitsproblemen en negatieve bedrijfsresultaten werden verwacht. Zie de r.o. 2.12-2.19 voor enkele omstandigheden die hierbij een rol speelden. In het kort werd in een prognose

uitgegaan van een liquiditeitstekort van € 51.524 in 2016, was in 2014 nog verlies geleden en in 2015 slechts een magere winst geboekt en was er een probleem met achterstallige crediteuren. Dit alles betekent dat de bestuurders van Exploitatie aansprakelijk zijn voor het tekort dat door de uitkering is ontstaan. Voor de begroting van dat tekort verwijst de rechtbank naar de schadestaatprocedure.

B heeft het accountantskantoor van Exploitatie en Beheer in vrijwaring opgeroepen en stelt dat dit kantoor hem had moeten waarschuwen voor de aansprakelijkheidsrisico's die samenhangen met het goedkeuren van het dividendbesluit. De rechtbank overweegt dat de uitkeringstest (die voortvloeit uit art. 2:216 lid 2 BW) primair de verantwoordelijkheid is van B als bestuurder van Exploitatie. De accountant heeft echter de zorg te betrachten van een redelijk bekwaam en redelijk handelend beroepsbeoefenaar (vgl. art. 7:401 BW). Ofschoon de rechtbank ervan uitgaat dat B geen expliciete opdracht heeft gegeven aan de accountant om de uitkeringstest te doen, heeft het accountantskantoor Exploitatie en B wel begeleid bij het nemen van het dividendbesluit. De accountant zal de klant erop moeten wijzen dat een uitkering alleen mag plaatsvinden wanneer aan de uitkeringstest wordt voldaan. Voorts ligt het, aldus nog steeds de rechtbank, op de weg van de accountant om de klant te waarschuwen voor aansprakelijkheidsrisico's. De rechtbank overweegt dat de accountant B indringender had moeten waarschuwen. De rechtbank oordeelt dat de accountant aansprakelijk is jegens B voor de door hem geleden schade en verwijst de zaak naar de schadestaatprocedure, waarin ook aan de orde kan komen in welke mate B zelf schuld heeft aan de ontstane schade.

O. Oost, maart 2021

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 03-02-2021

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2021:1011

Zaaknummer: C/10/571565 / HA ZA 19-323

Rechters: J. van den Bos, N. Noorduijn en M.J. Drop

Advocaten: B.C. Doolaard, J.A.M. de Kerf en J.J.H. Post

Wetsartikelen: 2:216 BW, 2:248 BW en 42 Fw

RECHTSPRAAK

Bestuurdersaansprakelijkheidsprocedure tussen curator en (indirecte) bestuurders (art. 2:9, 2:11 en 6:162 BW)

Twee transacties leiden ertoe dat al het actief aan twee zustervennootschappen wordt onttrokken en verkocht aan andere groepsvennootschappen, onder verrekening van de koopsom met niet-opeisbare intercompanyvorderingen. De (indirecte) bestuurders zijn hiervoor aansprakelijk jegens de gezamenlijke schuldeisers.

Shoes Online B.V. drijft zelf geen onderneming, maar huurt enkel een winkelruimte in Apeldoorn, die zij onderverhuurt aan een zustervennootschap, Beter Lopen Schoenwinkels B.V. ('Schoenwinkels'). Op een gegeven moment krijgt Shoes Online een conflict met de verhuurder over de verbouwing van het gehuurde, en staakt zij de huurbetalingen. Vanaf 2014 is Shoes Online verlieslatend. Schoenwinkels huurt zelf ook twee ruimtes van ZGT (Ziekenhuisgroep Twente) in de ziekenhuizen in Hengelo en Enschede. Vanaf 2013 is zij verlieslatend. In 2016 zegt ZGT de samenwerking met Schoenwinkels feitelijk op door te laten weten patiënten niet langer door te verwijzen naar Schoenwinkels. Vanaf dat moment schort Schoenwinkels de huurbetaling aan ZGT op. Een kort geding over de beëindigde samenwerking verliest Schoenwinkels, waarna zij wordt veroordeeld tot ontruiming van de van ZGT gehuurde ruimtes in verband met de huurachterstand. In 2017 neemt de moeder van Schoenwinkels – die ook enig bestuurder is van haar en Shoes Online – het besluit om de voorraad schoenen van Schoenwinkels aan haar te verkopen, vanwege het 'niet kunnen voldoen aan de rente en aflossingsverplichting', hoewel deze nog niet opeisbaar zijn op dat moment. De moeder richt vervolgens een nieuwe vennootschap op, Beter Lopen Voetwinkel B.V. ('Voetwinkel'), die de winkelruimte in Apeldoorn exploiteert en de activa/passiva die daarbij horen overneemt. De koopsom van € 99.000 wordt voldaan doordat Voetwinkel de rekening-courantschuld van Schoenwinkels aan de moeder overneemt gelijk aan dat bedrag. Schoenwinkels verkoopt al haar andere voorraden aan de moedervennootschap voor € 175.000. Dit bedrag wordt verrekend met het uitstaande bedrag onder de geldlening ter hoogte van hetzelfde bedrag. Voetwinkel neemt vanaf begin 2017 de winkelruimte in Apeldoorn in gebruik zonder daarvoor een vergoeding te betalen. Begin 2018 worden Schoenwinkels en

Shoes Online failliet verklaard. ZGH is de grootste schuldeiser ter zake van achterstallige huur van Schoenwinkels. Ook bij Shoes Online is de grootste schuldeiser de verhuurder van het pand in Apeldoorn. In beide faillissementen wordt dezelfde curator benoemd die deze procedure is gestart. Primair stelt de curator de (indirecte) bestuurders van Shoes Online en Schoenwinkels aansprakelijk op grond van artikel 2:248 BW.

Ten aanzien van Shoes Online maakt de curator de bestuurders in het kader van artikel 2:248 BW het verwijt dat de winkelruimte in Apeldoorn aan Voetwinkel in gebruik is gegeven zonder dat daarvoor een vergoeding is gevraagd. De bestuurders hebben daartegen aangevoerd dat de aanhoudende verliezen, en het feit dat Shoes Online geen inkomsten had, de oorzaak zijn geweest van het faillissement. Ook bestond het vooruitzicht dat Voetwinkel na de aanloopverliezen een vergoeding zou kunnen gaan betalen. Het hof oordeelt dat het bestuur wegens kennelijk onbehoorlijk bestuur aansprakelijk is. Shoes Online heeft haar enige bron van inkomsten prijsgegeven door de winkelruimte aan Voetwinkel in gebruik te geven, zonder daarvoor een vergoeding te vragen. Duidelijk was dus dat zij daardoor niet meer kon voldoen aan haar verplichting tot huurbetaling richting de verhuurder. Het gebruik zonder vergoeding ging feitelijk dan ook ten koste van de verhuurder. Volgens het hof zou geen redelijk denkend bestuurder zo hebben gehandeld onder dezelfde omstandigheden, en is het aannemelijk dat dit een belangrijke oorzaak van het faillissement is. Het verweer van de bestuurders verwerpt het hof als onvoldoende gemotiveerd en onvoldoende onderbouwd. De bestuurder van Shoes Online, en via artikel 2:11 BW de (indirecte bestuurder), zijn op grond van artikel 2:248 BW aansprakelijk voor het tekort in het faillissement. Omdat het kennelijk onbehoorlijk bestuur zich hier beperkt tot één specifieke handeling en de schade die als gevolg daarvan is geleden zich beperkt tot een bedrag aan huurderiving, ziet het hof aanleiding gebruik te maken van zijn matigingsbevoegdheid (art. 2:248 lid 4 BW). Shoes Online heeft de winkel zestien maanden gratis in gebruik gegeven aan Voetwinkel. De huur bedroeg € 31.500 per jaar. Het hof acht het aannemelijk dat als Shoes Online een onderhuurder zou hebben gezocht, zij kosten zou hebben moeten maken en vermoedelijk niet direct een onderhuurovereenkomst had kunnen afsluiten. Ook neemt het hof in aanmerking de ernst van de onbehoorlijke taakvervulling en het feit dat Shoes Online sinds 2014 al verlieslatend was. Het hof matigt het bedrag waarvoor de bestuurders hoofdelijk aansprakelijk zijn tot € 31.500. De curator had ook nog aangevoerd dat de bestuurders artikel 2:10 BW hadden geschonden, omdat de balanspost actief 'Goodwill' niet terug te vinden is in de administratie, terwijl dit een substantieel deel uitmaakte van het balanstotaal. Het hof is echter van mening dat dit op zichzelf onvoldoende is voor een schending van artikel 2:10 BW.

Ten aanzien van Schoenwinkels maakt de curator de bestuurders in het kader van artikel 2:248 lid 1 BW het verwijt dat (1) de verkoop van de activa/passiva van de winkel in

Apeldoorn door Schoenwinkels, een waarde van € 99.000 vertegenwoordigde zonder dat daarvoor een koopsom is betaald, en (2) dat het restant van de voorraad aan de moederverenootschap is verkocht voor €UR 175.000 onder verrekening van de schuld die Schoenwinkels aan haar had uit hoofde van een leningsovereenkomst. Het hof wijst deze vordering af. De bestuurders hebben namelijk aangevoerd dat de beëindiging van de samenwerking met ZGT en het feit dat twee orthopedische schoenmakers en de bedrijfsleider in 2017 bij de concurrent gingen werken, de oorzaak van het faillissement zijn geweest. Bovendien was de winkel in Apeldoorn verlieslatend, zodat het goed was dat deze activiteit werd afgestoten. De curator erkende ook dat door de beëindiging van ZGT een belangrijke inkomensstroom zou wegvallen en dat door het in het verlengde daarvan ontstane huurconflict de exploitatie van de twee winkels feitelijk onmogelijk werd. Volgens het hof heeft de curator onvoldoende onderbouwd dat verkoop van de voorraad een belangrijke oorzaak van het faillissement is geweest. De primaire vordering sneuvelt dan ook.

Subsidiair heeft de curator de bestuurders van Schoenwinkels aansprakelijk gesteld op grond van artikel 2:9 en 6:162 BW (een Peeters/Gatzen-vordering). Het hof wijst de vordering op grond van artikel 2:9 BW af, omdat de curator niet aannemelijk heeft gemaakt dat de verweten handelingen schade hebben veroorzaakt bij de failliete vennootschap. Hij heeft enkel de schade van de gezamenlijke schuldeisers onderbouwd. De Peeters/Gatzen-vordering heeft de curator gestoeld op twee gedragingen van het bestuur. Allereerst is er paulianeus gehandeld ter zake van de activa-passivatransactie en de verkoop van de voorraden, en hebben de bestuurders onrechtmatig gehandeld jegens de schuldeisers door dit te bewerkstelligen. De tweede verweten gedraging ziet op het optuigen van een sterfhuiskonstructie: alle activa zijn uit Schoenwinkels gehaald ten gunste van de moederverenootschap, terwijl redelijkerwijs voorzienbaar was dat de belangrijkste inkomensstroom voor twee winkels zou wegvallen en de overige lasten bleven doorlopen. Het hof wijst deze vordering toe. Eind 2016 was duidelijk dat het voortbestaan van Schoenwinkels ernstig werd bedreigd toen de samenwerking met ZGT werd beëindigd. Weliswaar heeft het bestuur van Schoenwinkels een kort geding tegen ZGT geëntameerd om de beëindiging van tafel te krijgen, maar het was onzeker of dit zou lukken, en van andere reddingspogingen is niet gebleken. Het bestuur van Schoenwinkels heeft tegelijkertijd wel de voorraad aan de moederverenootschap verkocht en de activa/passiva overgedragen aan een zusterverenootschap. De koopprijs van de voorraden is verrekend met een deel van de lening verstrekt door de moeder, hoewel deze niet opeisbaar was. Met de koopprijs van de activa/passiva is de rekening-courantschuld aan de moeder teruggebracht. Hierdoor konden de schuldeisers zich niet meer op de voorraad verhalen en het enige actief waarmee inkomen kon worden gegenereerd overgedragen. Kortom, beide transacties hebben ertoe geleid dat er voor de overige schuldeisers geen middelen meer zouden zijn waaruit zij zouden kunnen worden voldaan. Het bestuur kan daarom een ernstig

verwijt worden gemaakt. Op grond van artikel 2:11 BW zijn de indirecte bestuurders ook aansprakelijk. Ten aanzien van de schade die door dit onrechtmatig handelen is veroorzaakt, heeft de curator betoogd dat deze gelijk is aan de waarde van beide handelingen: € 99.000 en € 175.000. Maar dat is onjuist volgens het hof. Het gaat om de benadeling van de schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden. Daarvoor dient de situatie waarin de schuldeisers nu verkeren, vergeleken te worden met de hypothetische situatie waarin de onrechtmatige handelingen niet zouden hebben plaatsgevonden. De curator heeft op dit punt niets gesteld. Omdat de omvang van de benadeling van de schuldeisers niet duidelijk is, worden partijen in de gelegenheid gesteld zich hierover uit te laten.

Wenk

Het hof matigt de aansprakelijkheid van de bestuurders op grond van lid 4 van artikel 2:248 BW om de omvang van de aansprakelijkheid in overeenstemming te brengen met werkelijke situatie en dus recht te doen aan de causaliteit. Daarvoor is de matigingsbevoegdheid van het artikel ook in het leven geroepen. Rechters dienen met hun matigingsbevoegdheid ervoor te zorgen dat de schade die niet is veroorzaakt door het onbehoorlijk bestuur niet aan het bestuur wordt toegerekend. Veel feitenrechters maken hier echter nog weinig gebruik van, hoewel zij dat wel zouden moeten doen zodra zij constateren dat een andere oorzaak dan het onbehoorlijk bestuur een bepaald gedeelte van het boedeltekort heeft veroorzaakt (zie T.V.J. Bil en J.F. Fliek, 'De matigingsbevoegdheid van artikel 2:248 lid 4 BW', *TvI* 2019/19). Wat betreft de toepasselijkheid van artikel 2:11 BW op een onrechtmatigedaadsvordering geldt dat vóór 2017 de meningen verdeeld waren over de mogelijkheid hiervan. Sinds het arrest *Kampschoër/Le Roux* (HR 17 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:275) bestaat hier geen twijfel meer over: de aansprakelijkheid van een rechtspersoon-bestuurder die is gebaseerd op onrechtmatige daad valt ook onder artikel 2:11 BW.

S.E. Streng, maart 2021

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 23-02-2021

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2021:1764

Zaaknummer: 200.254.974/01

Rechters: I.F. Clement, M.M.A. Wind en A. van Hees

Advocaten: W.A. van Overbeek de Meyer en L.A. Tielbeke

Wetsartikelen: 2:248 BW, 6:162 BW, 2:11 BW en 2:9 BW

RECHTSPRAAK

De eerste toewijzing van een homologatieverzoek onder de WHOA. Met wenk.

Rechtbank Noord-Holland heeft op 19 februari 2021 de eerste twee akkoorden onder de WHOA gehomologeerd. Het betroffen akkoorden van Jurlights B.V. en Jurlights Holding B.V., een werkmaatschappij en een holding actief in de evenementen-branche.

Jurlights B.V. en Jurlights Holding B.V. (hierna gezamenlijk 'Jurlights') waren winstgevend, maar als gevolg van de uitbraak van het coronavirus en de door de overheid genomen maatregelen, zijn zij per 15 maart 2020 direct stilgevallen. Jurlights heeft vervolgens een reorganisatie doorgevoerd om kosten te saneren, waarbij onder meer 21 (van de 25) personeelsleden zijn afgevoerd, de huur van de bedrijfsruimte is beëindigd, leasecontracten van voertuigen en machines zijn beëindigd en verzekeringen zijn aangepast. Ondanks de reorganisatie kon Jurlights vanwege het stilvallen van de bedrijfsactiviteiten haar schulden niet meer betalen. De bank was bereid Jurlights een lening te geven waarmee een klein deel van de schulden kon worden afgelost. In verband met haar schuldenlast en de door de bank aangeboden lening, heeft Jurlights een geconsolideerd akkoord aangeboden aan haar schuldeisers. Hoewel het merendeel van de schuldeisers aan het akkoord wilde meewerken, was het akkoord niet haalbaar vanwege een aantal tegenstemmende schuldeisers. Jurlights heeft daarom eind december 2020 een akkoord aangeboden en de rechtbank op 22 januari 2021 verzocht het akkoord te homologeren. Samengevat zag het akkoord er als volgt uit: (a) de DGA lost een deel van zijn openstaande rekening-courant schuld af; (b) Jurlights verkrijgt een nieuwe bankfinanciering; (c) de schuldeisers worden over drie klassen verdeeld, namelijk (1) de schuldeiser met een retentierecht krijgt 100% van de waarde van de zaken vergoed; (2) de Belastingdienst krijgt 21% van haar vordering; (3) de concurrente schuldeisers krijgen 16% van hun vordering; en (d) beëindiging van een lopende huurovereenkomst voor drie printers. De afkoopwaarde van de huurovereenkomsten wordt meegenomen in het akkoord (en wordt dus voor 16% vergoed).

De rechtbank stelt voorop dat uit de inhoud van het akkoord blijkt dat het betrekking heeft op

de schulden van zowel de werkmaatschappij als de holding. Ten aanzien van de vordering van de belastingdienst is dat correct, aangezien de werkmaatschappij en de holding als gevolg van de fiscale eenheid beide hoofdelijk schuldenaar zijn. Dat geldt echter niet voor de overige schulden. Op verzoek van de rechtbank heeft Jurlights toegelicht dat zowel de werkmaatschappij als de holding ieder een eigen akkoord aanbiedt aan haar schuldeisers, maar dat dit is samengevoegd tot één akkoord. De rechtbank geeft aan dat het uitgangspunt is dat per vennootschap een afzonderlijk akkoord moet worden aangeboden, waarbij de vennootschappelijke identiteit en gescheiden vermogens worden gerespecteerd. Vanwege praktische redenen verbindt de rechtbank hier geen gevolgen aan.

De rechtbank stelt vast dat alle klassen hebben ingestemd met het akkoord. De rechtbank dient daarom op grond van artikel 384 lid 1 Fw het verzoek tot homologatie toe te wijzen, tenzij zich één of meer van de afwijzingsgronden voordoet. De afwijzingsgronden kunnen worden onderverdeeld in algemene en aanvullende afwijzingsgronden.

De rechtbank beoordeelt ambtshalve de algemene afwijzingsgronden. In dat kader toetst de rechtbank of alle schuldeisers (of aandeelhouders) op wie het akkoord betrekking heeft, naar behoren in kennis zijn gesteld van het akkoord, de gelegenheid hebben gehad om over het akkoord hun stem uit te brengen en bericht hebben gekregen van de beschikking van de rechtbank waarbij zij de terechtzitting waarop het homologatieverzoek zou worden behandeld heeft bepaald. Ook toetst de rechtbank ambtshalve of de informatie die in het akkoord en de bijlagen is opgenomen toereikend is, of de schuldeisers (en aandeelhouders) op een correcte wijze zijn onderverdeeld in klassen en of zij voor het juiste bedrag in hun desbetreffende klasse zijn ingedeeld. Naar het oordeel van de rechtbank is hieraan voldaan.

Een enkel verweer tot afwijzing van het verzoek van een niet-instemmende schuldeiser op grond van artikel 384 lid 3 Fw wijst de rechtbank af. De rechtbank overweegt dat Jurlights voldoende hebben onderbouwd dat de schuldeisers op basis van het akkoord beter af zijn dat bij vereffening van het vermogen in faillissement.

De rechtbank wijst mitsdien het verzoek tot homologatie van de twee akkoorden toe.

Wenk

Deze eerste gepubliceerde uitspraak waarin een WHOA-akkoord is gehomologeerd, laat een aantal voor de praktijk belangrijke aspecten van het akkoord zien. In de eerste plaats biedt de WHOA geen ruimte voor groepsvennootschappen om een samengesteld akkoord aan te bieden. Het akkoord kan slechts, artikel 372 Fw daargelaten, betrekking hebben op één schuldenaar. Ten tweede blijkt uit de uitspraak dat de rechter bij de beoordeling van het akkoord een actieve rol aanneemt. Zo is Jurlights meermaals om een nadere onderbouwing

gevraagd. Ten derde is de Belastingdienst ook bereid in te stemmen met een akkoord en kan een akkoord ook worden gehomologeerd wanneer de Belastingdienst onder het akkoord geen dubbel percentage wordt aangeboden ten opzichte van de concurrente crediteuren. Tot slot volgt uit de uitspraak dat de akkoordprocedure snel kan verlopen; de homologatie volgde 52 dagen nadat het akkoord aan de schuldeisers werd aangeboden.

S.A. van Aalst, maart 2021

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 19-02-2021

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2021:1398

Zaaknummer: 312556 RK HO 21-65 en 312534 RK HO 21-62

Rechters: M. Wouters, H.J. Idzenga en A.E. de Vos

Advocaten: K.C. Mensink en M.M. Dellebeke

Wetsartikelen: 384 Fw, 383 lid 7 Fw, 370 Fw, 372 Fw en 384 Fw

RECHTSPRAAK

Cassatieberoep tegen afwijzing ontslagverzoek curatoren

Cassatieberoep tegen de afwijzing van het verzoek om de curatoren van Vidrea Retail te ontslaan. De Hoge Raad verwerpt het beroep en doet af ex artikel 81 Wet RO. A-G Valk gaat in zijn conclusie onder meer in op de aard van de ontslagprocedure en op de behandeling van het verzoek door een rechter van de afdeling Toezicht van de rechtbank waar het faillissement is uitgesproken.

Deze zaak behandelt het cassatieberoep tegen de afwijzing van het verzoek tot ontslag van de curatoren van Vidrea Retail. Het beroep is ingesteld door de failliet en een zustervennootschap van de failliet. Een bespreking van de feiten en de beschikking van de rechtbank is hier terug te vinden: INS-2019-0133. De Hoge Raad verwerpt het beroep en doet af op grond van artikel 81 Wet RO. A-G Valk behandelt in zijn conclusie verschillende interessante onderwerpen, waarvan er hier twee zullen worden besproken.

In de eerste plaats gaat de A-G in op de aard van de ontslagprocedure van artikel 73 Fw. De bevoegdheid van de rechtbank tot ontslag van de curator is een discretionaire, zodat de rechtbank volgens Valk bij een afwijzing van het verzoek in beginsel met een sobere motivering kan volstaan. Een curatorenwisseling brengt al snel aanzienlijke kosten mee, zodat het voor de hand ligt dat niet snel tot ontslag wordt besloten. Geregeld wordt er dan ook een stringente, terughoudende toets aangelegd, en bovendien wordt wel betoogd dat hogere eisen aan de motiveringsplicht kunnen worden gesteld als de rechtbank het ontslagverzoek honoreert.

Verzoeksters maakten er onder meer bezwaar tegen dat de rechtbank geen oordeel had gegeven over hun stellingen dat de curatoren onrechtmatig en strafbaar hadden gehandeld door in weerwil van het beslag kleding van de zustervennootschap te blijven verkopen. Die bezwaren gaan volgens de A-G echter niet op. Bij een discretionaire beslissing zijn alle omstandigheden van het geval van belang. De rechtbank is in hoge mate vrij in de wijze waarop zij de stellingen van eiseressen besprak. Tot die vrijheid behoort volgens de A-G ook dat de rechtbank de juistheid van stellingen in het midden mag laten, zo lang de rechtbank

maar laat blijken dat zij die stellingen heeft meegewogen en summier motiveert waarom zij daaraan een andere conclusie verbindt dan verzoeksters. Dat had zij volgens de A-G gedaan.

Het tweede interessante aspect betreft de behandeling van het ontslagverzoek door een rechter van de afdeling Toezicht, als die rechter tevens rechter-commissaris is in andere zaken waarin de curatoren optreden of onderdeel uitmaakt van de rechtbank die toezicht houdt op het betreffende faillissement. Verzoeksters hadden hiertegen bezwaar gemaakt.

De onafhankelijkheid van een rechter kan volgens de A-G op drie manieren aan de orde komen, te weten: door wraking (door een partij), een verschoningsverzoek (door de rechter) en een beroep op artikel 6 EVRM (door een partij). Een partij kan er niet over klagen dat – zoals in dit geval – de rechter uit een eerdere instantie niet om verschoning heeft verzocht en ook niet over de motivering van de rechter hiervoor. Wel kan een partij klagen dat die rechter artikel 6 EVRM heeft geschonden. Welwillend gelezen kan volgens de A-G één subonderdeel van het cassatiemiddel worden gelezen als een dergelijke klacht. Volgens hem – onder verwijzing naar een EHRM-uitspraak (NJ 2006/14) – is echter geen sprake van een werkrelatie die afbreuk doet aan de objectieve partijdigheid van de rechter, ook niet als de behandelend rechter vele malen met de betreffende curator van doen heeft gehad.

J.H.M. van de Wiel, maart 2021

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 19-02-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:270

Zaaknummer: 19/05519

Rechters: M.V. Polak, G. Snijders en A.E.B. ter Heide

Advocaten: J. den Hoed, T.T. van Zanten en I.M.A. Lintel

Wetsartikelen: 73 Fw en 6 EVRM

RECHTSPRAAK

Vernietiging faillietverklaring in hoger beroep

Nadat appellante in eerste aanleg failliet is verklaard, is met de aanvrager van het faillissement een regeling getroffen. Een derde heeft geld beschikbaar gesteld om alle vorderingen te voldoen, waarop het hof het faillissement vernietigt.

De rechtbank Oost-Brabant heeft bij vonnis van 29 september B.V. 1 ('appellante') in staat van faillissement verklaard op verzoek van B.V. 2 ('geïntimeerde'). Appellante is tegen het vonnis van de rechtbank Oost-Brabant in beroep gekomen bij het Bossche hof.

Voor een faillietverklaring gelden enkele vereisten. In de eerste plaats moet summierlijk blijken van het vorderingsrecht van de aanvrager (art. 6 lid 3 Fw). In het inleidend verzoekschrift in eerste aanslag stelde geïntimeerde een vordering te hebben van € 7.441,50 in hoofdsom. Deze vordering wordt door appellante in het beroepschrift weliswaar betwist, maar nadien hebben geïntimeerde en appellante een regeling getroffen ten aanzien van deze vordering. Deze regeling houdt in dat appellante, ter afdoening tegen finale kwijting over en weer, aan geïntimeerde een bedrag van € 5.500 betaalt. Hieruit leidt het hof af dat de vordering van de faillissementsaanvrager voldoende (summierlijk) aannemelijk is geworden.

In de tweede plaats is volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad pluraliteit van schuldeisers vereist (zie bijvoorbeeld HR 22 maart 1985, NJ 1985/548). Naar aanleiding van het in eerste aanleg uitgesproken faillissement heeft de curator een faillissementsverslag opgesteld. Uit het faillissementsverslag volgt dat de Belastingdienst een vordering heeft van € 19.146. Deze vordering wordt niet betwist met als gevolg dat de pluraliteit van schuldeisers naar het oordeel van het hof (summierlijk) aannemelijk is geworden.

In de derde plaats is vereist dat appellante zich in een toestand van te hebben opgehouden te betalen bevindt (art. 1 Fw). Het hof zet alle baten en openstaande rekeningen op een rij. De baten bestaan uit een bedrag van € 50.000 dat op de derdenrekening van de advocaat van appellante beschikbaar is gesteld, een bedrag van ongeveer € 15.000 op de boedelrekening en nog een te verwachten geldbedrag aan onderhuur over de maand november 2020. Dat

betekent totaal ruim € 65.000 aan baten. Aan openstaande rekeningen staat een bedrag van € 8.284,22 aan boedelkosten, € 1.900 aan kosten van de faillissementsaanvraag en een vordering van de Belastingdienst van ruim € 19.000 open. Dat betekent totaal ruim € 28.000 aan openstaande rekeningen. Het hof constateert dat alle bekende schulden zijn of kunnen worden betaald en dat na die betaling waarschijnlijk een positief saldo zal resteren. Het hof oordeelt daarom dat appellante niet (langer) verkeert in een toestand van te hebben opgehouden te betalen.

Het hof komt tot de conclusie dat niet langer aan alle vereisten voor een faillissement is voldaan. Het hof vernietigt het vonnis waarvan beroep en daarmee het faillissement.

N. Lgarah, maart 2021

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 19-11-2020

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2020:3577

Zaaknummer: 200.284.041/01

Rechters: T. van der Valk, R.R.M. de Moor en A.P. Zweers-van Vollenhoven

Advocaten: M.J.G.A. Filemon en S.A.C.A. van Vloten

Wetsartikelen: 1 Fw en 6 Fw

RECHTSPRAAK

Aansprakelijkheid wegens selectieve betaling. Disculpatie door in vrijwaring opgeroepen medebestuurder.

Bij verstek veroordeelde bestuurder vangt bot in verzet en is aansprakelijk wegens selectieve betalingen. De in vrijwaring opgeroepen medebestuurder pleit zichzelf vrij.

Centraal staat het op 5 maart 2019 failliet verklaarde ITSP Nederland BV ('ITSP'). Middels een tweetal tussenmaatschappijen was dhr. Steup hiervan bestuurder. Een van de tussenmaatschappijen was enig aandeelhouder van Ediport Holding BV, waarvan Steup eveneens bestuurder was. ITSP was op haar beurt enig aandeelhouder en bestuurder van BPMi Infrastructure & Security BV ('BPMi'). Steup is aanvankelijk bij verstek veroordeeld. In deze uitspraak wordt het verzet behandeld. Daarnaast heeft Steup zijn medebestuurder (van 20 juni 2011 tot en met 21 december 2016) Safarghandi in vrijwaring opgeroepen. Ook in deze vrijwaringszaak komt de rechtbank tot een oordeel.

Bij overeenkomst van 17 december 2004 heeft ITSP haar activa verkocht aan ITON Consultancy BV, waarvan ITON BV de rechtsopvolger is, voor een koopsom van € 580.000. De eerste termijn van € 400.000 werd op 31 december 2014 aan ITSP betaald. Betaling van de resterende twee termijnen à € 90.000 bleef achterwege. Met de ontvangen gelden werden direct na ontvangst schulden van ITSP aan gelieerde partijen ter hoogte van € 312.201,08 voldaan. Zowel voor als na de verkoop zijn ook nog kostenposten van gelieerde partijen voldaan met middelen van ITSP.

Op 8 oktober hebben ITSP en BPMi een vaststellingsovereenkomst gesloten met de Belastingdienst. Reden daarvoor was dat de activiteiten van die vennootschappen waren gestaakt omdat deze feitelijk in staat van insolventie verkeerden. De ondernemingen zouden worden geliquideerd op voorwaarde dat schuldeisers akkoord zouden gaan met een schuldsanering. De fiscus werd een percentage van 11% aangeboden. ITSP had zich door middel van deze vaststellingsovereenkomst mede verbonden voor de belastingsschuld van BPMi.

Omdat betaling door ITON van de resterende termijnen ter hoogte van in totaal € 180.000 achterwege bleef, heeft ITSP haar in rechte betrokken. Dit mocht niet baten, omdat ITON tegenvorderingen had die konden worden verrekend. Het ingestelde hoger beroep werd door de curator ingetrokken.

De curator heeft Steup aansprakelijk gesteld voor het tekort in het faillissement op grond van artikel 6:162 BW en artikel 2:9 BW. In de verzetprocedure moet de grondslag voor aansprakelijkheid van Steup volgens de curator worden gevonden in de betalingen aan gelieerde partijen terwijl ITSP technisch failliet was. Deze betalingen zijn volgens de curator onrechtmatige selectieve betalingen die hebben geleid tot het faillissement van ITSP.

Voor de beoordeling zet de rechtbank het kader voor aansprakelijkheid wegens selectieve betaling uiteen. Uitgangspunt is dat enkel de vennootschap zelf door de schuldeiser wordt aangesproken voor het onbetaald laten van een vordering; het is immers een vordering op de vennootschap. Een bestuurder die wist of redelijkerwijs moest begrijpen dat de betalingen door de vennootschap voorafgaand aan haar faillissement tot gevolg zouden hebben dat de vennootschap andere verplichtingen niet zou nakomen en ook geen verhaal zou bieden voor de als gevolg daarvan optredende schade, valt van het bevorderen van die betalingen persoonlijk een ernstig verwijt te maken en kan op die grond aansprakelijk zijn uit onrechtmatige daad. Een belangrijk vereiste voor deze aansprakelijkheidsgrond is dat ten tijde van de selectieve betaling concrete aanwijzingen bestaan op grond waarvan ernstig rekening moest worden gehouden met een tekort.

Hiervan was volgens de rechtbank sprake. Doordat sprake was van een afbouw van de bedrijfsactiviteiten, had rekening gehouden moeten worden met de belangen van schuldeisers. De opbrengst van de verkoop van de activa van ITSP is voor een groot gedeelte aangewend voor het betalen van schulden aan gelieerde partijen. Door deze handelwijze heeft Steup bewerkstelligd dat ITSP haar verplichtingen jegens andere schuldeisers niet kon nakomen. Daardoor heeft Steup zodanig onzorgvuldig gehandeld dat hem daarvan een persoonlijk ernstig verwijt kan worden gemaakt. Een beroep op het vooruitzicht van betaling van het resterende gedeelte van de koopprijs door ITON mocht ook niet baten. De tegenvordering viel namelijk te verwachten, omdat ITSP verplichtingen was aangegaan voor de overdracht die na overdracht ook voor rekening van ITSP zouden blijven.

De oproeping in vrijwaring van Safarghandi mocht Steup niet baten. Deze kon aantonen dat alle betalingen uitsluitend waren uitgevoerd door Steup, dat hij nooit heeft meegewerkt aan de onttrekkingen, daar ook nooit akkoord voor heeft gegeven en bovendien nooit werd geïnformeerd over deze onttrekkingen. Safarghandi kon bovendien aantonen dat hij had geprotesteerd tegen de betalingen en ook had gepoogd deze gelden terug te halen. Kortom: de

omstandigheid dat Safarghandi een ernstig verwijt kon worden gemaakt was onvoldoende onderbouwd.

M.Y.J. Smeets & J.E. van Nuland, maart 2021

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 20-01-2021

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2021:1456

Zaaknummer: C/15/298974 / HA ZA 20-71

Rechters: J. van der Kluit

Advocaten: Z. Koscielniak, M.A. Visser en S. van Wijk

Wetsartikelen: 6:162 BW

RECHTSPRAAK

Toepassing artikel 2:248 BW na verkoop onderneming aan 'onbehoorlijke' opvolger; aansprakelijkheid in beginsel gegeven, maar disculpatie mogelijk. Met wenk.

Voormalig bestuurder en feitelijk beleidsbepaler zijn in beginsel aansprakelijk vanwege onbehoorlijk bestuur nadat hun opvolger de onderneming laat 'doodbloeden' en de boekhouding kwijtmaakt, maar hun beroep op disculpatie slaagt.

H. Volvo Service B.V. is opgericht in 2003 en vanaf dat moment bestuurder en enig aandeelhouder van twee dochtervennootschappen: Garage H. B.V. en H. Service B.V. Formeel bestuurder van H. Volvo Service B.V. is mevrouw H. Feitelijk worden H. Volvo Service en haar dochters echter bestuurd door de heer H, die daartoe een volledige volmacht van mevrouw H. heeft gekregen.

Op 24 december 2010 verkoopt H. Volvo Service B.V. de aandelen in Garage H. B.V. en H. Service B.V. aan Finlife B.V. De heer H. gaat vanaf dat moment zijn werkzaamheden binnen Garage H. en H. Service in loondienst (bij de koper van de ondernemingen) verrichten. De levering van de aandelen in Garage H. B.V. en H. Service B.V. wordt na de verkoop enige tijd uitgesteld, omdat Finlife in gebreke blijft met de betaling van de koopprijs.

De levering van de aandelen aan Finlife vindt uiteindelijk op 7 maart 2011 plaats.

Op 22 april 2011 wordt de heer H. in het bedrijfspand van Garage H. B.V. en H. Service B.V. door een andere gebruiker van het bedrijfspand op een zeer ingrijpende manier met de dood bedreigd. Onder meer op advies van de politie heeft de heer H. het bedrijfspand sindsdien niet meer betreden.

Op 9 augustus 2011 gaat Garage H. B.V. failliet. Als de curator het bedrijfspand betreedt, blijkt er geen noemenswaardige inventaris en geen boekhouding aanwezig te zijn. De curator stelt de heer H. (geïntimeerde 1), mevrouw H. (geïntimeerde 2) en H. Volvo Service B.V. (geïntimeerde 3) aansprakelijk voor het boedeltekort in het faillissement van Garage H. B.V.

op grond van artikel 2:248 lid 1 jo lid 2 BW.

Als verweer tegen de vorderingen van de curator voeren de gedaagden in eerste aanleg aan dat het faillissement van Garage H. B.V. (en het ontbreken van de boekhouding) niet aan hen te wijten is, maar aan onbehoorlijk bestuur door Finlife, waar zij geen invloed op hadden. De rechtbank overweegt dat een dergelijk verweer moet leiden tot de conclusie dat er in ieder geval sprake is van onbehoorlijk bestuur dat een belangrijke oorzaak is van het faillissement, aangezien het verweer van gedaagden bevestigt dat het faillissement te wijten is aan een interne oorzaak (onbehoorlijk bestuur door Finlife) en niet een van buiten komende oorzaak. Als de boekhouding ontbreekt en er geen externe oorzaak voor het faillissement kan worden aangewezen, zijn op grond van artikel 2:248 lid 2 (jo. leden 6 en 7) BW in beginsel ook H. Volvo Service en de heer en mevrouw H. als voormalige bestuurders en feitelijke beleidsbepalers aansprakelijk voor het boedeltekort, tenzij zij zich met een beroep op artikel 2:248 lid 3 BW kunnen disculperen. De rechtbank oordeelt dat de gedaagden in dit geval voldoende hebben aangevoerd om zich inderdaad te kunnen disculperen. De vorderingen van de curator worden afgewezen.

In hoger beroep voert de curator allereerst aan dat H. Volvo Service volgens de akte van levering van de aandelen bestuurder van Garage H. is gebleven na de overdracht van de aandelen. Deze stelling wordt door het hof echter verworpen, op dezelfde gronden als waarop de rechtbank deze stelling van de curator ook in eerste aanleg verwierp. Volgens rechtbank en hof volgt uit de akte (ondersteund door de inschrijving van Finlife als bestuurder in het handelsregister) juist dat Finlife bestuurder is geworden met ingang van 7 maart 2011 (leveringsdatum aandelen). Dit betekent dat Finlife formeel bestuurder was van Garage H., toen de heer H. door de bedreiging op 22 april 2011 gedwongen werd zijn bemoeienis met de onderneming te staken.

Het hof neemt ook de vaststelling van de rechtbank over dat onbehoorlijk bestuur als belangrijke oorzaak van het faillissement in deze casus vaststaat en dat geïntimeerden het van een beroep op disculpatie moeten hebben. Het hof overweegt dat geïntimeerden zich voor de onbehoorlijke taakvervulling kunnen disculperen als zij bewijzen dat hun geen verwijt treft van het kennelijk onbehoorlijk vervullen van de bestuurstaak en dat zij niet nalatig zijn geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen daarvan af te wenden. Bij de beantwoording van de vraag of zij daarin zijn geslaagd, stelt het hof de datum 22 april 2011 centraal, omdat mevrouw H. toen geen bestuurder meer was en de heer H. vanaf die datum geen leiding meer aan de vennootschap heeft gegeven. Het disculpatieverweer kan slagen, als ten eerste komt vast te staan dat tot dat moment sprake was van een deugdelijke bedrijfsvoering van een levensvatbare onderneming. Ten tweede moet aannemelijk zijn dat geïntimeerden niet nalatig zijn geweest in het treffen van maatregelen om te voorkomen dat

het autobedrijf na het vertrek van de heer H. in een toestand zou terechtkomen waarin Garage H. wel zou ophouden haar crediteuren te betalen.

Aan de hand van overgelegde jaarrekeningen over de jaren tot en met 2010 en getuigenverklaringen van (voormalig) medewerkers van de onderneming acht het hof vervolgens bewezen dat Garage H. wél behoorlijk bestuurd werd toen geïntimeerden daar nog invloed op konden uitoefenen. Het is volgens het hof pas misgegaan toen Finlife bestuurder werd en de heer H. door de bedreiging niet meer in de onderneming kon werken. Het vonnis van de rechtbank wordt daarom bekrachtigd.

Wenk

Het onderhavige arrest betreft een casus waarin de gefaillleerde vennootschap (tot een bepaald moment) feitelijk werd gerund door iemand anders dan de formele bestuurder. Formele bestuurder van de gefaillleerde vennootschap was allereerst een andere vennootschap en daarna – middellijk – mevrouw H, terwijl de bedrijfsactiviteiten in de groep feitelijk werden geleid door de heer H.

In r.o. 3.3 van het arrest komt ter sprake dat de heer H. niet via de band van artikel 2:11 BW aansprakelijk gesteld kan worden voor onbehoorlijk bestuur van Garage H. B.V. in zijn hoedanigheid van feitelijk beleidsbepaler via H. Volvo Service B.V. Artikel 2:11 BW vermag weliswaar een besturende of feitelijk beleidsbepalende vennootschap 'doorzichtig te maken', maar die doorzichtigheid brengt dan alleen diens formele bestuurder in beeld. Anders gezegd: artikel 2:11 BW leidt niet tot aansprakelijkheid van de 'tweedegraads' feitelijk beleidsbepaler.

Het hof geeft met deze overweging uitvoering aan de lijn die is uitgezet in HR 28 april 2000, ECLI:NL:HR:2000:AA5658 (*Montedison*) in combinatie met HR 14 maart 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC1231 (*Lammers/curator Blankenhoef*). Zie voor kritiek op deze lijn de noot van J.B. Wezeman, *Ondernemingsrecht* 2008/80 en van M.L. Lennarts, *Ondernemingsrecht* 2000, p. 296-299.

In de onderhavige casus werd de heer H. toch in beginsel – behoudens (de in dit geval geslaagde) disculpatie – aansprakelijk geacht voor het boedeltekort, maar dat was op grond van het feit dat hij niet alleen feitelijk beleidsbepaler van H. Volvo Service B.V. was, maar ook rechtstreeks feitelijk het beleid bepaalde van Garage H. (de gefaillleerde vennootschap) zelf.

I.F.M. Lakwijk, maart 2021

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 23-02-2021

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2021:1760

Zaaknummer: 200.223.142/01

Rechters: M.W. Zandbergen, I. Tubben en J. Smit

Advocaten: P.C. van der Maas en J. Faas

Wetsartikelen: 2:248 BW en 2:11 BW

RECHTSPRAAK

Geen aansprakelijkheid voor (indirect) bestuurders en groepsmaatschappijen van Buisman's Veem- en Opslagbedrijf Oosterwolde.

De activiteiten van Buisman zijn niet voortgezet door andere vennootschappen. Op bestuurders rustte niet de plicht nieuwe activiteiten in Buisman onder te brengen. Ook is geen sprake van onrechtmatige selectieve betaling. De bestuurders zijn daarom niet aansprakelijk jegens de verhuurder van Buisman wiens vordering niet is voldaan.

In deze zaak worden de (indirect) bestuurders en zustervenootschappen ('PBS c.s.') van een vennootschap, Buisman's Veem- en Opslagbedrijf Oosterwolde B.V. ('Buisman'), aangesproken op grond van onrechtmatig handelen (waaronder bestuurdersaansprakelijkheid) omdat Buisman tekort is geschoten in de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van de huurovereenkomst en geen verhaal meer biedt om aan het vonnis van de rechtbank te voldoen. In de kern is het verwijt dat PBS c.s. hebben bewerkstelligd dat Buisman niet kon betalen en er geen verhaal meer mogelijk was.

De rechtbank heeft in een vonnis van 20 juni 2018 alle vorderingen afgewezen. Het geschil wordt in volle omvang aan het hof voorgelegd.

Het hof schetst eerst het juridische kader en overweegt dat een bestuurder alleen aansprakelijk is als die bestuurder ter zake van de verweten gedragingen persoonlijk een ernstig verwijt gemaakt kan worden. Of hiervan sprake is, hangt af van de omstandigheden van het geval. Van een dergelijk ernstig verwijt zal in ieder geval sprake kunnen zijn als komt vast te staan dat de bestuurder wist of redelijkerwijze had behoren te begrijpen dat de door hem bewerkstelligde of toegelaten handelwijze van de vennootschap tot gevolg zou hebben dat de vennootschap haar verplichtingen niet zou nakomen en ook geen verhaal zou bieden voor de als gevolg daarvan optredende schade.

Ten aanzien van de aansprakelijkheid van een rechtspersoon als bestuurder van een andere

rechtspersoon geldt hetgeen volgt uit het arrest *Kampschoër/Le Roux* (HR 17 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:275). Op grond van artikel 2:11 BW rust de aansprakelijkheid van een rechtspersoon-bestuurder tevens hoofdelijk op ieder die ten tijde van het ontstaan van de aansprakelijkheid van de rechtspersoon daarvan bestuurder is, ook als het gaat om bestuurdersaansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad. Voor vestiging van de aansprakelijkheid van een bestuurder van een rechtspersoon-bestuurder betekent dit dat niet de aanvullende eis geldt dat de schuldeiser stelt, en zo nodig bewijst, dat ook die bestuurder persoonlijk een ernstig verwijt kan worden gemaakt.

Het hof overweegt dat de benadeelde crediteur, verhuurder, van Buisman moet stellen, en zo nodig bewijzen, dat de betreffende (indirect) bestuurder persoonlijk jegens hem onrechtmatig heeft gehandeld.

Volgens de verhuurder rustte op de (indirecte) bestuurders van Buisman de plicht om de continuïteit van Buisman te bevorderen en na te streven en hadden zij in dat kader de verplichting om nieuwe, mogelijk winstgevende, activiteiten van PBS Food (zustermaatschappij van Buisman) bij Buisman onder te brengen, zeker tegen de achtergrond van de claim uit de huurovereenkomst. Dat hebben zij nagelaten volgens de verhuurder. Het hof oordeelt dat de activiteiten van PBS Food als nieuwe activiteiten moeten worden aangemerkt en daarmee strandt het verwijt van de verhuurder.

De verhuurder heeft verder gesteld dat PBS Feed, een nieuw opgerichte vennootschap, een 'naadloze' voortzetting is van Buisman. Het hof oordeelt dat sprake is van nieuwe activiteiten. Er is geen (rechts)plicht om deze activiteiten door Buisman te laten verrichten en daarom ook geen sprake van onrechtmatig handelen.

De verhuurder stelt verder dat de opbrengst van de activa van Buisman niet zijn aangewend voor voldoening van haar schulden. Het hof overweegt dat het enkele feit dat een aantal leasecontracten en een transportband met een beperkte waarde om niet is overgegaan naar een zustervennootschap nog niet maakt dat sprake is van het 'leegtrekken' van Buisman en daarmee van onrechtmatig handelen.

In het verlengde van vorenstaande heeft de verhuurder gesteld dat als Buisman haar schulden heeft voldaan, sprake is geweest van selectieve betaling, omdat hij niets heeft ontvangen op zijn vordering. PBS c.s. stelt dat geen sprake is van onrechtmatige selectieve betaling omdat de verhuurder op het moment van het incasseren van de debiteuren en betalen van de crediteuren van Buisman geen vordering had. De huurovereenkomst was buitengerechtelijk ontbonden en de resterende huurverplichting werd verrekend met haar schadeclaim. Op de verrekeningsverklaring die daarvoor is uitgebracht, is in die periode geen reactie gekomen. Pas

toen veel later het vonnis in de huurprocedure werd gewezen, was er geen geld meer om aan het vonnis te voldoen. Het hof gaat niet expliciet in op dit verweer, maar oordeelt dat selectieve betaling in beginsel niet onrechtmatig is. Bijkomende omstandigheden die dit anders maken, zijn niet gesteld en hiervan is ook overigens niet gebleken.

Het hof stelt, net als de rechtbank, de verhuurder in het ongelijk en bekrachtigt daarmee het vonnis van de rechtbank.

Jacobine van den Dolder, 8 maart 2021

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 23-02-2021

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2021:1761

Zaaknummer: 200.244.699/01

Rechters: J. Smit, I. Tubben en J.E. Wichers

Advocaten: J. Weermeijer en R.S. van der Spek

Wetsartikelen: 6:162 BW en 2:11 BW

RECHTSPRAAK

Afwijzing homologatie WHOA-akkoord op grond van artikel 384 lid 2 sub b en sub c Fw. Met wenk.

Afwijzing homologatieverzoek. Er is onjuiste en onvolledige informatie verschaft en de onderneming is niet levensvatbaar.

Een ondernemer met een eenmanszaak heeft een verzoek ingediend tot homologatie van een akkoord ex artikel 383 Fw (WHOA).

Bij het verzoek tot homologatie heeft verzoeker financiële informatie overgelegd, onder meer ten aanzien van de resultaten, een aangevraagde BBZ-financiering en het toekomstbeeld van de onderneming. Voorts is een stemverslag overgelegd. Het verzoek is in raadkamer behandeld.

Verzoeker lijdt sinds 2016 verlies en kent een fors negatief ondernemingsvermogen, hetgeen veroorzaakt zou zijn door medische problemen. In 2020 is de omzet door de coronacrisis verder gedaald. Verzoeker heeft maatregelen getroffen. Zo is het personeelsbestand teruggebracht, is een betalingsregeling getroffen met de verhuurder en zijn kostenbesparingen doorgevoerd. Voorts is een BBZ-financiering aangevraagd. Deze financiering is afgewezen, volgens verzoeker vanwege 'de onzekerheid van de Coronacrisis'.

Op 19 januari 2021 heeft verzoeker een akkoord aangeboden. Daarbij is voorgesteld dat een percentage van 45% aan de preferente schuldeiser (de Belastingdienst) en een percentage van 22,5% aan de concurrente schuldeisers zou worden betaald. Bij het akkoordvoorstel was financiële informatie verstrekt aan de schuldeisers. Vervolgens hebben negen van de achttien schuldeisers ingestemd met het voorstel.

De rechtbank overweegt dat zij ex artikel 384 lid 1 Fw het homologatieverzoek toewijst, tenzij er sprake is van één of meer afwijzingsgronden ex artikel 384 lid 2 tot en met 5 Fw. Daarbij controleert zij allereerst of het akkoord is voorgelegd aan de schuldeisers, nu negen schuldeisers niet hebben gestemd. Verzoeker heeft aangetoond dat alle schuldeisers in staat zijn gesteld hun stem uit te brengen.

Vervolgens constateert de rechtbank dat de schuldeisers niet correct zijn geïnformeerd over het tijdstip van de mondelinge behandeling van het homologatieverzoek. Aldus doet zich de afwijzingsgrond van artikel 384 lid 2 sub b Fw voor.

Verder overweegt de rechtbank dat de stemgerechtigde schuldeisers in staat dienen te zijn gesteld om tot een afgewogen keuze te komen. Dat vergt volgens de rechtbank een correct en helder dossier, waarbij op relatief eenvoudige wijze duidelijk dient te worden hoe men tot bepaalde berekeningen en de daarop gebaseerde beslissingen is gekomen. Daarbij geldt dat de informatie die in het akkoord en bijlagen is opgenomen, correct en toereikend moet zijn.

De rechtbank constateert dat verzoeker de schuldeisers nog na afloop van de termijn waarbinnen zij hun stem konden uitbrengen, heeft voorzien van nadere informatie. Daarbij is onder andere aan de schuldeisers meegedeeld dat het akkoord geen betrekking had op twee klassen schuldeisers (preferente en concurrente), maar slechts op de concurrente schuldeisers. Voorts is meegedeeld dat er een schuldeiser was met een pandrecht, dat de fiscale vordering naar verwachting nog zou toenemen en dat de problemen mede waren veroorzaakt doordat de administratie in het verleden niet goed was bijgewerkt. Verder is aan de rechtbank gebleken dat twee vorderingen van schuldeisers hoger waren dan gemeld. Aldus was het akkoordvoorstel op relevante onderdelen onvolledig.

Verder werkt de rechtbank gedetailleerd uit dat het onvoldoende aannemelijk is dat de bij het akkoordvoorstel overgelegde cijfers een voldoende reëel toekomstbeeld inhouden. Zo roepen onder meer gegevens over de kosten, schulden en omzetten, vragen op.

Tot slot overweegt de rechtbank dat hetgeen verzoeker heeft gesteld over de afwijzing van de BBZ-financiering, onjuist is. De afwijzing heeft niet plaatsgevonden in verband met de onzekerheid van de Coronacrisis, maar omdat zijn bedrijf 'niet levensvatbaar' was. De rechtbank licht nog uitgebreid toe waarom de onderneming niet levensvatbaar kan worden geacht.

Vanwege al het voorgaande concludeert de rechtbank dat de informatie die in het aangeboden akkoord is opgenomen, onjuistheden bevat. Het gaat om zodanige gebreken in de informatievoorziening, dat de stemgerechtigde schuldeisers niet voldoende in staat zijn gesteld om tot een afgewogen keuze te komen. Aldus wijst de rechtbank het homologatieverzoek af.

Wenk

Deze uitspraak betreft voor zover ons bekend de eerste afwijzing van een homologatieverzoek ten aanzien van een akkoord op grond van de WHOA. Het is een heldere en lezenswaardige

uitspraak, waarbij de rechtbank stap voor stap uitlegt waarom zij tot een afwijzing van het akkoord komt. De uitspraak laat zich lezen als een handleiding hoe het niet moet: onvolledige en onjuiste informatie overleggen, nog ná afloop van de termijn waarbinnen de stemming plaatsvindt nadere gegevens verschaffen aan de schuldeisers en de daadwerkelijke reden van afwijzing van de BBZ-financiering verborgen houden.

A.D. van Dalen en F. Imbough, maart 2021

Instantie: Rechtbank Den Haag

Datum uitspraak: 02-03-2021

ECLI: ECLI:NL:RBDHA:2021:1798

Zaaknummer: C/09/607066 / FT RK 21/106 HO

Rechters: R. Cats, F. Damsteegt-Molier en M.C. Bosch

Advocaten: M. Vriezekolk

Wetsartikelen: 384 lid 2 Fw

RECHTSPRAAK

Nog een uitspraak in de 'Lips-faillissementen': verklaringen voor recht tevergeefs gevorderd door betrokkenen

Betrokkenen bij faillissementen inzake onderdelen van het Lips-concern vorderen tevergeefs verklaringen voor recht inzake door de curator vernietigde rechtshandelingen, de curator als aandeelhouder en vermeende beschuldigingen

Een van de grootste en wellicht beruchtste faillissementen van Nederland: het faillissement van het Lips-concern, dat in 2013 begon om te vallen. Inmiddels zijn er vele vennootschappen failliet verklaard en is er een grote schuldenlast achtergelaten. Op 16 april 2013 werd Lips ook persoonlijk failliet verklaard. Vanaf die datum verkeert hij op voet van oorlog met zijn curatoren en zijn er tal van procedures gevoerd. Op 14 juli 2020 verscheen er wederom een uitspraak van het hof Amsterdam inzake een geschil in de 'Lips-faillissementen', waarbij de bij de faillissementen (indirect) betrokkenen ('appellanten') beroep hebben aangetekend tegen een eerder vonnis van de rechtbank. Appellant 1, zijnde de bestuurder van appellant 3, heeft beroep aangetekend tegen de door curator Dekker met behulp van de Actio Pauliana vernietigde rechtshandelingen. Bovendien heeft appellant 1 tezamen met appellant 2 (die levenspartners van elkaar zijn en bovendien ook persoonlijk failliet zijn verklaard) gevorderd dat voor recht wordt verklaard dat de beschuldigingen van Dekker dat zij de schuldeisers in onderdelen van de Lips-faillissementen hebben benadeeld in strijd zijn met de waarheid voor zover het de hieronder besproken hoteltransactie betreft alsmede dat deze beschuldigingen onrechtmatig zijn. Op deze vermeende beschuldigingen wordt later ingegaan.

Appellant 1 en 3 hebben tot slot nog beroep aangetekend tegen het optreden van Dekker in de dochtervennootschap van CLC Holding ('het Hotel'), gebruikmakend van de positie van CLC Holding als aandeelhouder van het Hotel waarin Dekker als curator is aangesteld. Ruim een jaar vóór het faillissement van CLC Holding heeft zij haar aandelen in het Hotel voor € 1 overgedragen aan appellant 3 (de hoteltransactie). Deze transactie heeft Dekker als curator van CLC Holding vervolgens vernietigd op de voet van artikel 42 Fw. De vernietiging heeft Dekker ingeschreven in het aandeelhoudersregister van het Hotel. Daarnaast heeft Dekker de

vermelding van appellant 3 als aandeelhouder doorgehaald. Dekker heeft ook een algemene vergadering van het Hotel ingepland, alwaar appellant 3 is geschorst en een derde als interim-bestuurder benoemd is. Op een latere vergadering is appellant 3 als bestuurder ontslagen en de derde als bestuurder benoemd. Volgens appellanten is Dekker als curator van CLC Holding nooit aandeelhouder geworden van het Hotel wegens het ontbreken van de conform artikel 2:196 BW vereiste levering, en was Dekker niet gerechtigd tot uitoefening van de aandeelhoudersrechten in het Hotel. De vorderingen van appellanten met betrekking tot de door Dekker vernietigde rechtshandelingen op de voet van de Actio Pauliana alsook met betrekking tot het aandeelhouderschap van Dekker en het uitoefenen van deze rechten in het Hotel heeft advocaat De Bruin zo geformuleerd dat telkens een verklaring voor recht wordt gevorderd.

De rechtbank overwoog eerder ten aanzien van deze gevorderde verklaringen voor recht dat appellanten gelet op het bepaalde in artikel 25 Fw niet-ontvankelijk dienden te worden verklaard. Volgens het hof geldt echter dat appellanten niet op grond van artikel 25 Fw niet-ontvankelijk zijn. Dit kan appellanten echter niet baten, omdat zij niet onmiddellijk betrokken zijn bij de rechtsverhouding waaromtrent een verklaring voor recht wordt gevorderd, hetgeen vereist is op grond van artikel 3:302 BW.

Wat de gewraakte uitlatingen van Dekker in processtukken en openbare verslagen betreft, kunnen deze volgens het hof niet als onrechtmatig worden beschouwd. De vermeende beschuldigingen in een artikel in het FD, dat een verslag van een zitting betreft die door de desbetreffende journalist is bijgewoond, kan evenmin als een onrechtmatige uitlating van Dekker jegens appellanten worden aangemerkt. Ook deze grieven falen, aldus het hof. Appellanten 1 en 2 worden in de kosten van het geding veroordeeld, waarvoor zij op bevel van het hof zekerheid hebben gesteld (art. 224 lid 1 Rv).

S. Renssen, maart 2021

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 14-07-2020

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2020:2014

Zaaknummer: 200.261.138/01

Rechters: W.A.H. Melissen, E.E. van Tuyl Serooskerken-Röell en D.J. Oranje

Advocaten: R.P. de Bruin

Wetsartikelen: 2:196 BW, 3:302 BW en 25 Fw